स्थानीय निकाय सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि

२०६७

नेपाल सरकार

स्थानीय विकास मन्त्रालय

२०६७

विषय सूची

क.सं.	शिर्षक	पेज नं.
	परिच्छेद १	
	उद्देश्य, संक्षिप्त नाम र परिभाषा	
१.	कार्यविधिको उद्देश्य	१
२.	संक्षिप्त नाम	१
३.	परिभाषा	१
	परिच्छेद - २	
४.	सार्वजनिक परीक्षण सम्वन्धी संस्थागत ब्यबस्था	४
	परिच्छेद - ३	
	साना कार्यक्रम वा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षण सम्वन्धी ब्यबस्था	
५.	साना कार्यक्रम वा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने	५
६.	सार्वजनिक परीक्षणको सूचना	५
७.	साना आयोजना वा कार्यक्रम सम्वन्धी विवरण तयारी	५
८.	साना आयोजना वा कार्यक्रम सार्वजनिक परीक्षण भेला संचालन विधि	५
	परिच्छेद - ४	
	ठूला कार्यक्रम तथा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षण सम्वन्धी ब्यबस्था	
९.	ठूला कार्यक्रम तथा आयोजनाका सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने	६
१०.	समुदाय वा उपभोक्ता समिति मार्फत संचालित ठूला कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको सार्वजनिक परीक्षण	६
११.	सार्वजनिक परीक्षणको सूचना	७
१२.	विषयबस्तु तयारी	७
१३.	सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रम संचालन विधि	७
१४.	निर्माण ब्यबसायी मार्फत संचालन भएका योजनाहरुको सार्वजनिक परीक्षण	८
१५.	निर्माण ब्यबसायी मार्फत संचालन भएका आयोजनाहरुको सार्वजनिक परीक्षण विधि	८
१६.	सहयोग लिन सक्ने	९
१७.	सूचना पाटी राख्ने	९
१८.	आचार संहिता	९
१९.	सार्वजनिक परीक्षणमा प्राप्त सुझावलाई पृष्ठपोषणको रुपमा लिने	१०
२०.	सार्वजनिक परीक्षणमा प्रस्तुत गर्नुपर्ने कागजातहरु	१०
	परिच्छेद - ५ प्रतिवेदन कार्यान्वयन	
२१.	प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने	१०
२२	प्रतिवेदनको आधारमा भुक्तानी दिनुपर्ने	१०
२३	प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने	१०
२४	प्रतिवेदन परिषद् बैठकमा पेश गर्नुपर्ने	११
	परिच्छेद - ६	
२५.	अन्य निकायहरुबाट यस सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधिको प्रयोग	११

२६.	अभिमुखिकरण सम्वन्धी व्यवस्था	११
२७.	थपघट र हेरफेर	११
२८.	खारेजी तथा बचाउ	११
	अनुसूचीहरु	

स्थानीय निकाय सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि,२०६७

परिचय

स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४ को नियम २०१ (२) बमोजिम स्थानीय निकायहरूले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको सहभागितामूलक किसिमले लेखाजोखा गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न यो "स्थानीय निकाय सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि, २०६७" तर्जुमा गरिएको छ ।

परिच्छेद १

कार्यविधिको उद्देश्य, संक्षिप्त नाम, तथा परिभाषा

१. कार्यविधिको उद्देश्यः यस कार्यविधिका उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

(क) स्थानीय निकायले संचालन गर्ने कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको सरोकारवालावाट लेखाजोखा हुने पद्धतिको स्थापना गर्ने,

(ख) स्थानीय निकायले संचालन गर्ने कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण प्रणाली अवलम्बन गर्न स्थानीय निकायलाई मार्गदर्शन गर्ने,

(ग) स्थानीय निकायले संचालन गर्ने कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण प्रक्रियालाई स्पष्ट, पारदर्शी तथा व्यवस्थित गर्ने,

(घ) स्थानीय निकायले संचालन गर्ने कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण प्रक्रियामा एकरुपता ल्याउने ।

२. संक्षिप्त नामः यस कार्यविधिको नाम "स्थानीय निकाय सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि २०६७" रहेकोछ । यो कार्यविधि नेपाल सरकारले स्वीकृती गरेको मिति देखि लागू हुनेछ ।

३. परिभाषाः

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा-

(क) "ऐन" भन्नाले स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ सम्झनुपर्छ ।

(ख) "नियमावली " भन्नाले स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ सम्झनुपर्छ ।

(ग) "आर्थिक प्रशासन नियमावली" भन्नाले स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ सम्झनुपर्छ ।

(घ) “स्थानीय निकाय” भन्नाले जिल्ला विकास समिति, नगरपालिका तथा गाउँ विकास समितिलाई सम्झनु पर्नेछ ।

(ङ) “परिषद्” भन्नाले ऐनको दफा ८ बमोजिमको गाउँ परिषद्, दफा ७६ बमोजिमको नगर परिषद् र दफा १७२ बमोजिमको जिल्ला परिषद्लाई सम्झनु पर्नेछ ।

(च) “बोर्ड” भन्नाले ऐनको दफा १२ बमोजिमको गाउँ विकास समिति, दफा ८० बमोजिमको नगरपालिका र दफा १७६ बमोजिमको जिल्ला विकास समितिलाई सम्झनु पर्नेछ ।

(छ) “स्थानीय निकायको प्रमुख” भन्नाले गाउँ विकास समितिको लागि गाउँ विकास समितिको अध्यक्ष, नगरपालिकाको लागि नगरपालिकाको प्रमुख तथा जिल्ला विकास समितिको लागि जिल्ला विकास समितिको सभापति सम्झनु पर्नेछ ।

(ज) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकार, स्थानीय विकास मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(झ) “विषयगत मन्त्रालय” भन्नाले स्थानीय विकास मन्त्रालय बाहेकका नेपाल सरकारका विकास निर्माण एवं सेवा सुविधाको प्रवाहसँग सम्बन्धित अन्य मन्त्रालयहरुलाई सम्झनुपर्छ ।

(ञ) “विषयगत कार्यालय” भन्नाले नेपाल सरकारका विभिन्न विषयगत मन्त्रालय अन्तर्गत जिल्लास्थित कार्यालय तथा डिभिजन कार्यालयसमेतलाई सम्झनुपर्छ ।

(ट) “विकास साझेदार” भन्नाले नेपाल सरकारसँग भएको सम्झौता बमोजिम नगद, जिन्सी एवं प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय दातृ निकाय, संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरु तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था आदि सम्झनुपर्छ ।

(ठ) “न्यूनतम शर्त र कार्यसम्पादन मापन” भन्नाले स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावलीको नियम २७३घ बमोजिम स्थानीय निकाय वित्तीय आयोगबाट वार्षिक रुपमा स्थानीय निकायको कार्य सम्पादन निश्चित मापदण्डका आधारमा मापन गर्ने पद्धति सम्झनुपर्छ ।

(ड) “उपभोक्ता समिति” भन्नाले आयोजना वा कार्यक्रमबाट प्रत्यक्ष लाभ पाउने व्यक्तिहरुको समूहले कुनै आयोजना वा कार्यक्रम निर्माण, सञ्चालन, व्यवस्थापन र मर्मत सम्भार गर्नको लागि आफूहरु मध्येबाट निश्चित प्रक्रिया बमोजिम गठन गरेको समिति सम्झनुपर्छ र सो शब्दले लाभग्राही समूहलाई समेत जनाउछ ।

(ढ) “सामाजिक परीक्षण” भन्नाले स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम २०१ (१) र स्थानीय निकाय सामाजिक परीक्षण कार्यविधि, २०६७ मा उल्लेख भए अनुसारको सामाजिक जिम्मेवारी तथा कार्यसम्पादनको लेखाजोखा सम्झनुपर्छ ।

(ण) “सार्वजनिक परीक्षण” भन्नाले स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम २०१ (२) वमोजि स्थानीय निकायले संचालन गर्ने कार्यक्रम आयोजनाको लक्ष्य उद्देश्य बजेट (आम्दानी) तथा यसबाट प्राप्त नतिजा उपलब्धि र खर्च आदिको बारेमा सरोकारवालाहरु विच जानकारी गराउने, लेखाजोखा गर्ने र मूल्यांकन गर्ने कार्य सम्झनुपर्छ।

(त) “गैर सरकारी संस्था” भन्नाले यस कार्यविधिको प्रयोजनको लागि प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका र स्थानीय निकायको परिषद्बाट आफ्नो कार्यक्रम स्वीकृत गराई स्थानीय निकायसँग समन्वय राखी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गैर नाफामूलक संस्था सम्झनुपर्छ। यसलाई छोटकरीमा गै.स.स. भनिने छ।

(थ) “सामुदायिक संस्था” भन्नाले जनचेतना सम्बन्धी तालिम, अभिमुखीकरण, सीप विकास, बचत, कर्जापरिचालन, समावेशी विकास र सशक्तीकरण गर्ने उद्देश्यले निश्चित प्रक्रिया अवलम्बन गरी प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका संस्था तथा स्थानीय निकायमा सूचीकृत भएका समुदायमा आधारित संस्था सम्झनुपर्छ।

(द) “योजना” भन्नाले जिल्लाको समग्र विकास निर्माण सम्बन्धी तयार पारिएको आवधिक जिल्ला विकास योजना, वार्षिक जिल्ला विकास योजना, क्षेत्रगत योजना र यस्तै प्रकारका अन्य योजनालाई सम्झनुपर्छ।

(ध) “कार्यक्रम” भन्नाले निश्चित उद्देश्य प्राप्तिका लागि तयार गरिएको क्षेत्रगत वा वहुक्षेत्रगत कार्यक्रम सम्झनुपर्छ।

(न) “आयोजना” भन्नाले कुनै भौगोलिक क्षेत्र वा कार्यक्षेत्रमा निश्चित अवधि र लगानी रकम तोकी निर्धारित उद्दश्य प्राप्तिका लागि तयार गरिएको आयोजना सम्झनुपर्छ।

(प) “अनुदान” भन्नाले नेपाल सरकारबाट स्थानीय निकायलाई प्राप्त हुने निःशर्त तथा सशर्त अनुदान, विभिन्न मन्त्रालय, कार्यक्रम, विकास समिति, कोष र दातृ निकायबाट उपलब्ध हुने वित्तीय, प्राविधिक एवं वस्तुगत सहयोगसमेत सम्झनुपर्छ।

(फ) “लक्षित समूह” भन्नाले आर्थिक रुपमा विपन्न वर्गका महिला एवं बालबालिका तथा आर्थिक र सामाजिक रुपमा पिछडिएका वर्गहरु (सबै जातजातिका विपन्न वर्गहरु, ज्येष्ठ नागरिक, दलित, आदिवासी/जनजाति, भिन्न क्षमता भएका व्यक्तिहरु, मधेसी, मुश्लिम तथा पिछडावर्ग) एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी तोकेका वर्ग एवं समुदाय सम्झनुपर्छ।

ब) “समुदायबाट संचालन हुने योजना” भन्नाले स्थानीय निकायको सहयोगमा उपभोक्ता समिति, गैर सरकारी संस्था, टोल विकास संस्था र सामुदायिक संस्थाबाट संचालन हुने निर्माण तथा सामाजिक विकास सम्बन्धी आयोजनालाई सम्झनु पर्नेछ ।

भ) ‘‘साना कार्यक्रम वा आयोजना ” भन्नाले रु. पन्ध्र लाख भन्दा कम लगानी भएका कार्यक्रम वा आयोजनालाई सम्झनु पर्नेछ ।

म) ‘‘ठूला कार्यक्रम वा आयोजना ” भन्नाले रु. पन्ध्र लाख वा सो भन्दा माथि लगानी भएका कार्यक्रम वा आयोजना लाई सम्झनु पर्नेछ ।

परिच्छेद २

सार्वजनिक परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

४. **सार्वजनिक परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्थाः** कार्यक्रम वा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षणको व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछः

४.१ **कार्यक्रम वा आयोजना सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने**ः स्थानीय निकायमा वाह्य तथा आन्तरिक श्रोतबाट संचालन हुने सबै किसिमका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु सम्पन्न भएपछि अन्तिम किस्ता भुक्तानी पूर्व अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक परीक्षण गराउनु पर्दछ । तर कार्यक्रम तथा आयोजनाको कार्यान्वयनको प्रारम्भमा र किस्ता निकासा पूर्व सार्वजनिक परीक्षण गराउन यो व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन । यस्तो व्यवस्था निर्माण व्यवसायी, उपभोक्ता समिति, गैसस, टोल विकास संस्था, सामुदायिक संस्थासँग गरिने सम्झौतामा अनिवार्य रुपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

४.२ **कार्यक्रम तथा आयोजनाको वर्गीकरण**ः

कार्यक्रम तथा आयोजना वा कार्यक्रमहरुमा भएको लगानीको आधारमा रु.पन्ध्र लाख भन्दा कम तथा बढि रकम लगानीका आधारमा साना तथा ठूला आयोजना वा कार्यक्रम भनी बर्गिकरण गरी सार्वजनिक परीक्षण कार्य सरलीकृत र विस्तृत गरिनेछ । सार्वजनिक परीक्षणको कार्य स्थानीय निकाय आफै वा सहजकर्ता सेवा करारमा लिई गर्न सकिनेछ ।

४.३ **विकास साझेदारहरूको सहयोगबाट संचालन हुने योजनाको सार्वजनिक परीक्षण**ः यस कार्यविधिमा अन्यत्र जे सुकै उल्लेख भएतापनि विकास साझेदारहरुको सहयोगमा सञ्चालित

कार्यक्रम तथा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षण उक्त कार्यक्रम तथा आयोजनाको सम्झौता वा दस्तावेजमा उल्लेख गरेको व्यवस्था अनुसार हुनेछ । सो नभएमा यसै कार्यविधि अनुसार सार्वजनिक परीक्षण गरिनेछ ।

परिच्छेद - ३

साना कार्यक्रम वा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

५. साना कार्यक्रम वा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्नेः

समुदाय (उपभोक्ता समिति, गैर सरकारी संस्था, टोल विकास संस्था र समुदायिक संस्था) मार्फत संचालन वा निर्माण भएका रु. पन्ध्र लाख भन्दा कम रकम लगानी भएका आयोजनाहरूको बुँदा नं.६ देखि ८ मा भएको व्यवस्था अनुसार सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्नेछ । रु. पन्ध्र लाख भन्दा कम रकमको लगानी हुने योजनाको को लागि सहजकर्ताले **अनुसूची २** मा दिइएको ढाँचा प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

६. सार्वजनिक परीक्षणको सूचना

आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने निकाय (उपभोक्ता समिति,गैसस, टोल विकास समिति, सामुदायिक संस्था) ले कम्तीमा सात दिन अगावै सार्वजनिक परीक्षण हुने मिति, समय र स्थान खोली सम्वन्धित उपभोक्ता, समुदायका सदस्यहरूलाई सूचना दिनु पर्नेछ ।

७. साना आयोजना वा कार्यक्रम सम्बन्धी विवरण तयारी

कार्यक्रम वा आयोजना संचालन गर्ने निकायले सम्पन्न योजना सम्बन्धी विवरण अनुसूची-१ को ढाँचामा तयार गर्नुपर्नेछ । यसरी तयार गरेको विवरण सार्वजनिक परीक्षण गर्ने समुदाय भेलामा प्रस्तुत गरी सोको एक प्रति सम्बन्धित स्थानीय निकायमा बुझाउनु पर्नेछ ।

८.साना आयोजना वा कार्यक्रम सार्वजनिक परीक्षण भेला संचालन विधि

८.१ साना आयोजना वा कार्यक्रम सार्वजनिक परीक्षण भेला कार्यक्रम शुरु गर्नुभन्दा पहिले उपस्थिति पुस्तिका खडा गरी कार्यक्रममा उपस्थित भएका समुदायका सदस्यहरूको उपस्थिति जनाउनु पर्नेछ । कार्यक्रमलाई ब्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्न कार्यक्रम तालिका अग्रिम रुपमा तयार गर्नु पर्नेछ । सहजिकरणको कार्यतालिका लागि नमूना **अनुसूची ७** मा दिएकोछ ।

८.२ आयोजना वा कार्यक्रम संचालन गर्ने निकायले **अनुसूची-१** बमोजिमको सम्पन्न आयोजनाको पूर्ण विवरण भेलामा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।

८.३ कार्यक्रम वा आयोजना संचालन गर्ने निकायबाट विवरण प्रस्तुत भै सकेपछि सहभागी समुदायका सदस्यहरूलाई आफ्नो बिचार राख्ने अवसर दिनु पर्नेछ । सहभागीले प्रस्तुत गरेका प्रतिक्रिया तथा सुझावमाथि स्पष्ट पार्न वा जवाफ दिने कर्तव्य कार्यक्रम वा आयोजना कार्यान्वयन गर्ने निकायको हुनेछ ।

८.४. कार्यक्रम वा आयोजना संचालन गर्ने निकायको कुनै सदस्य वा भेलाले छानेको सहजकर्ताले सहभागीहरूबाट आएका प्रतिक्रिया तथा सुझावहरू उपस्थिति पुस्तिकामा उल्लेख गर्नुपर्नेछ । भेलामा कुनै निर्णय भएमा सोको निर्णय समेत सोही पुस्तिकामा उल्लेख गरिनेछ । सहजकर्ताले सहजीकरण गर्न आफ्नो प्रयोजनको लागी **अनुसूची ८** मा दिइएको चेकलिष्ट प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

८.५ कार्यक्रमको अन्त्यमा पुस्तिकामा उल्लेख गरिएका प्रतिक्रिया, सुझाव तथा निर्णयहरू सहभागीहरूलाई सुनाई उपस्थित स्थानीय निकायका प्रतिनिधिहरू र जनसमुदायले तोकेको दुई जना प्रतिनिधिबाट प्रमाणित गराउनु पर्नेछ । यसरी प्रमाणित गरिएको टिपोटको प्रतिलिपि कार्यक्रम वा आयोजना कार्यान्वयन गर्ने निकायले आयोजनाको अन्तिम भुक्तानीको लागि स्थानीय निकायमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद - ४

ठूला कार्यक्रम तथा आयोजनाको सार्वजनिक परीक्षण सम्वन्धी व्यवस्था

९. ठूला कार्यक्रम तथा आयोजनाका सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्ने:

रु. पन्ध्र लाख भन्दा बढी रकम लगानी भएका समुदाय वा उपभोक्ता समिति मार्फत संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको बुँदा नं.१० देखि १३ सम्म र निर्माण व्यवसायी मार्फत संचालन भएका योजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण बुँदा नं.१४ र १५ मा भएको व्यवस्था अनुसार सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

१०. समुदाय वा उपभोक्ता समिति मार्फत संचालित ठूला कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण: समुदायमार्फत संचालन भएका रु. पन्ध्र लाख रुपैया भन्दा बढी रकम लगानी भएका आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षणको कार्यसम्पादन गरी प्रतिवेदन पेश गर्न सम्बन्धित कार्यक्रम तथा आयोजनामा प्रत्यक्ष संलग्न नभएको प्राविधिक वा अन्य कर्मचारी वा सार्वजनिक परीक्षणका लागी सेवा करार लिएको व्यक्तिलाई सहजकर्ताको रुपमा स्थानीय निकायले खटाउनु पर्नेछ ।

११. सार्वजनिक परीक्षणको सूचनाः सार्वजनिक परीक्षणको लागि आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने निकायले कम्तीमा सात दिन अगावै छलफल हुने मिति, समय र स्थान खोली स्थानीय निकायले सम्बन्धित उपभोक्ताहरूलाई सूचना दिनु पर्नेछ।

१२. विषयवस्तु तयारीः सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रममा एकरुपता ल्याउन आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने उपभोक्ता समिति/गैसस/सामुदायिक संस्था/टोल विकास संस्थाले सम्बन्धित उपभोक्ताहरूलाई जानकारी गराउन **अनुसूची-१** बमोजिम आयोजनाको पूर्ण विवरण तयार गर्नुपर्नेछ ।

१३. सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रम संचालन विधिः

१३.१ सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रममा उपस्थित उपभोक्ता समिति/गैसस/सामुदायिक संस्था/टोल विकास संस्थाका पदाधिकारी, स्थानीय निकायबाट खटाइएका कर्मचारी, सहजकर्ता तथा उपभोक्ताहरूको उपस्थिति पुस्तिका खडा गरी नाम, थर, ठेगाना तथा संस्थाको प्रतिनिधि भए नाम र पद समेत उपस्थिति जनाउनु पर्नेछ।

१३.२ सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रममा उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी, प्रत्यक्ष लाभान्वित उपभोक्ता र योजना क्षेत्रका स्थानीय जनप्रतिनिधि समेत उपस्थित हुनु पर्नेछ । उपस्थितिको लागि सार्वजनिक परीक्षण हुने मिति, समय, स्थानबारे सूचना दिनुपर्नेछ । आफ्नो क्षेत्रमा हुने सार्वजनिक परीक्षण भेलामा सहभागी हुनु स्थानीय जनप्रतिनिधिको कर्तव्य हुनेछ।

१३.३ सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रमको उद्देश्य, कार्यक्रम संचालन विधि, समय र आचार संहिताबारे स्थानीय निकायबाट खटाएको सहजकर्ताले कार्यक्रमका सहभागीहरूलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।

१३.४ कार्यक्रम वा आयोजना संचालन गर्ने निकायले **अनुसूची-१** बमोजिमको आयोजनाको पूर्ण विवरण कार्यक्रममा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ। सोको लागि योजना खातालाई समेत प्रयोगमा ल्याउन सकिनेछ।

१३.५ कार्यक्रम वा आयोजना संचालन गर्ने निकायको तर्फबाट विवरण प्रस्तुत भएपछि स्थानीय निकायबाट खटाएको सहजकर्ताले पूर्व तयार गरिएका प्रश्नहरू राखी खुला छलफलको माध्यमबाट सहभागीहरूको प्रतिकिया तथा सुझाव आह्वान गर्नु पर्नेछ। सहजकर्ताले **अनुसूची ८** मा दिइएको चेकलिष्टको आधारमा छलफलको सहजीकरण गर्नुपर्नेछ।

१३.६ सहभागीहरूले कार्यक्रममा प्रस्तुत गरेका विचारहरूलाई सहजकर्ताले टिपोट गरी राख्नु पर्नेछ । सहभागीले प्रस्तुत गरेका प्रतिक्रिया तथा सुझावमा आयोजना संचालन गर्ने निकायले थप स्पष्ट पार्नुपर्नेछ ।

१३.७ स्थानीय निकायले खटाएको सहजकर्ताले सार्वजनिक परीक्षणको क्रममा प्राप्त गुनासो, प्रतिक्रिया तथा सुझावहरूको आधारमा स्थलगत अध्ययन समेत गरी वस्तुस्थिति सहित **अनुसूची-२** बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो प्रतिवेदन सहजकर्ताले सम्बन्धित स्थानीय निकायको प्रमुख समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

१४. निर्माण व्यवसायी मार्फत संचालन भएका योजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण

निर्माण व्यवसायी मार्फत संचालित भौतिक पुर्वाधार आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण गर्ने जिम्मेवारी सो आयोजनाको लागि तोकिएको प्राविधिक कर्मचारी वा सेवा करारमा लिएको सहजकर्ता को हुनेछ ।

१५.निर्माण व्यावसायी मार्फत संचालन भएका आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण विधिः

निर्माण व्यावसायी मार्फत संचालन भएका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको हकमा सार्वजनिक परीक्षण देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछः

१५.१ ठेक्काबाट संचालित आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण हुने मिति, स्थान र समय तोक्ने कार्यमा तोकिएको प्राविधिक र निर्माण व्यवसायीले समन्वय गरी सार्वजनिक परीक्षण हुनुभन्दा कम्तीमा सात दिन अगावै आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरूलाई सूचना दिनु पर्नेछ ।

१५.२ सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रममा उपस्थित उपभोक्ताहरूको उपस्थिति पुस्तिका खडा गरी नाम, थर, ठेगाना र संस्था भएमा नाम, पद सहित उपस्थिति जनाउनु पर्नेछ ।

१५.३ सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रमको उद्देश्य, कार्यक्रम संचालन विधि, समय र आचार संहिताबारे स्थानीय निकायबाट खटाएको प्राविधिक कर्मचारी वा सहजकर्ताले कार्यक्रमका सहभागीहरूलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

१५.४ आयोजना संचालन गर्ने निर्माण व्यवसायीले **अनुसूची-३** बमोजिमको आयोजनाको विवरण कार्यक्रममा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।

१५.५ निर्माण व्यवसायीको तर्फबाट विवरण प्रस्तुत भएपछि खटिएको प्राविधिक वा सहजकर्ताले निम्न प्रश्नहरू राखी खुला छलफलको माध्यमबाट सहभागीहरूको प्रतिकिया तथा सुझाव आह्वान गर्नु पर्नेछ ।

- आयोजना संचालन गर्ने निकायले प्रस्तुत गरे अनुसारको आयोजना सम्पन्नको स्थिति
- आयोजना उल्लेख गरेको समयमा शुरु तथा सम्पन्न भए/ नभएको
- आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रारम्भहुनु अघि पर्याप्त जानकारी भए/ नभएको
- काम गर्ने मानिसहरूले ज्याला पाएका /नपाएका
- आयोजनामा प्रयोग भएका सामग्रीहरू गुणस्तरीय भए / नभएको
- स्थानीय निकायबाट समय समयमा निरीक्षण भए /नभएको
- निरीक्षण पश्चात् प्राप्त सुझावहरू कार्यान्वयन भए /नभएको
- प्राविधिकहरूबाट नियमित सुपरीवेक्षण भई सुझाव र सल्लाह प्राप्त भए /नभएको
- प्राविधिकबाट दिइएका सल्लाह र सुझावहरू उपयुक्त भए / नभएको

यी मुख्य प्रश्नहरू बाहेक प्राविधिक वा सहजकर्ताले **अनुसूची ८** मा दिइएको चेकलिष्टको आधारमा छलफलको सहजीकरण गर्नुपर्नेछ।

१५.६ सहभागीहरूले कार्यक्रममा प्रस्तुत गरेका विचारहरूलाई आयोजना वा कार्यक्रममा संलग्न प्राविधिक र निर्माण व्यवसायीले नाम सहित टिपोट गर्नुपर्नेछ । सहभागीले प्रस्तुत गरेका प्रतिकिया तथा सुझावमाथि थप स्पष्ट निर्माण व्यवसायी एवं प्राविधिकले पार्नु पर्नेछ ।

१५.७ सहजकर्ताले सार्वजनिक परीक्षणको क्रममा प्राप्त गुनासो, प्रतिकिया तथा सुझावहरूको आधारमा स्थलगत अध्ययन समेत गरी वस्तुस्थिति सहितको प्रतिवेदन **अनुसूची-४** बमोजिमको ढाँचामा तयार गर्नुपर्नेछ। त्यस्तो प्रतिवेदन सम्बन्धित स्थानीय निकायको प्रमुख समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

१६. सहयोग लिन सक्ने: स्थानीय निकायले सार्वजनिक परीक्षणको लागि स्थानीय तहमा कार्यरत सामुदायिक संस्था वा गैर सरकारी संस्था, वडा नागरिक मञ्च वा अन्य संघसंस्थाको सहयोग लिन सक्नेछ।

१७. सूचना पाटी राख्ने: पूर्वाधार कार्यक्रम वा आयोजनाको विवरण सहितको सूचना पाटी तयार गरी योजना स्थलमा राख्नुपर्नेछ। सूचना पाटीको ढाँचा **अनुसूची-५** मा दिइएको छ।

१८. आचार संहिता: सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन व्यवस्थित कार्यतालिका तयार गरी छलफल सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । सहजकर्ताले छलफललाई विषयमा केन्द्रित गरी व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्न **अनुसूची ७** मा दिइएको नमूना कार्यक्रम तालिका प्रयोग गर्नु पर्नेछ। सार्वजनिक परीक्षण कार्यक्रममा उपस्थित आयोजक, सहजकर्ता तथा सहभागीहरूले निम्न बमोजिमको आचार संहिता पालना गर्नुपर्नेछ :

१८.१ विषयवस्तुमा मात्र केन्द्रीत रही छलफल गर्ने ।

१८.२ निजी वा व्यक्तिगत कुरामा टिप्पणी नगर्ने तथा व्यक्तिगत आक्षेप नलगाउने ।

१८.३ सहभागीहरूले व्यक्त गरेका विचारमा प्रतिवाद नगर्ने, प्राप्त प्रतिक्रिया, सुझाव तथा टिप्पणीलाई सकारात्मक रुपमा लिने ।

१८.४ व्यक्ति वा संस्थाको सार्वजनिक मर्यादा र शिष्टाचारलाई कायम राख्ने ।

१८.५ सहभागीहरूलाई विचार राख्न प्रोत्साहन गर्ने र विचार राखे वापत धन्यवाद दिने ।

१८.६ सहजकर्ताले बोल्ने समय दिएपछि मात्र सहभागीहरूले आफ्ना कुराहरू राख्ने ।

१८.७ बोल्दा पालै पालो बोल्ने र एउटा व्यक्तिले एकपटक मात्र बोल्ने ।

१९. सार्वजनिक परीक्षणमा प्राप्त सुझावलाई पृष्ठपोषणको रुपमा लिने: सार्वजनिक परीक्षण आयोजना संचालनमा जनसहभागिता वृद्धि गर्न तथा जनताहरूबाट सुझाव तथा प्रतिक्रिया लिने उद्देश्यले संचालन हुने हुनाले सार्वजनिक परीक्षणको क्रममा सहभागीहरूले व्यक्त गरेका विचारलाई पृष्ठपोषणको रुपमा लिनु पर्नेछ ।

२०. सार्वजनिक परीक्षणमा प्रस्तुत गर्नुपर्ने कागजातहरू: सार्वजनिक परीक्षणमा खटिएका सहजकर्ताले योजना संझौता, योजना खाता, निर्णय पुस्तिका, पत्राचार सम्बन्धी कागजात,आयब्यय विवरण र अन्य आवश्यक कागजातहरु सक्कलै वा प्रतिलिपी प्रस्तुत गर्नु वा गर्नु लगाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ५

प्रतिवेदन कार्यान्वयन

२१.प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने

स्थानीय निकायको सहयोगमा संचालित आयोजना वा कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक परीक्षणको प्रतिवेदनसम्बन्धित स्थानीय निकायको प्रमुख समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । स्थानीय निकायको प्रमुखले सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदनहरू स्थानीय निकायको बोर्ड बैठकमा प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।

२२.प्रतिवेदनका आधारमा भुक्तानी दिनुपर्ने

सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदनको आधारमा आयोजना वा कार्यक्रमको अन्तिम किस्ता भुक्तानी गर्नुपर्नेछ ।

२३. प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने

सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदनका मूख्य मूख्य बुदाहरुलाई (सकारात्मक तथा सुधारात्मक) विश्लेषण गरी स्थानीय निकायले सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

२४. प्रतिवेदन परिषद वैठकमा पेश गर्नुपर्ने

सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदनले औल्याएका कमी कमजोरीहरू भविष्यमा नदोहोरिने गरी सुधार गर्न स्थानीय निकायले नीतिगत निर्णय गर्न सक्नेछ । यसका लागि सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदन परिषद, बैठकमा पेश गर्न अनिवार्य हुनेछ । प्रतिवेदनमा उल्लेखित कुराहरु कार्यान्वयन गर्नु स्थानीय निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

परिच्छेद - ६

विविध

२५.अन्य निकायहरुवाट यस सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधिको प्रयोग : गैसस तथा अन्य सार्वजनिक संस्था, विषयगत कार्यालयहरु हरूले पनि यस कार्यविधिलाई प्रयोग गर्न सक्नेछन् । सो गर्न गराउन स्थानीय निकायहरूले सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

२६. अभिमुखिकरण सम्बन्धी व्यवस्था : स्थानीय निकायले यो कार्यविधि लागू गरेपछि पदाधिकारी, कर्मचारी तथा मुख्य सरोकारवालालाई एक दिने अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्नेछ । अभिमुखिकरण कार्यक्रममा प्रस्तुत गर्ने विषयको ढाँचा **अनुसूची-६** मा दिइएको छ ।

स्थानीय निकायले सार्वजनिक परीक्षणका वारेमा सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रचार प्रसार गर्नु पर्नेछ ।

२७. थपघट र हेरफेर : यस कार्यविधिको कार्यान्वयनको क्रममा कुनै वाधा अवरोध र अस्पष्टता भएमा त्यस्तो बाधा अड्चन फुकाउने प्रयोजनका लागि मन्त्रालयले यस कार्यविधिमा आवश्यकता अनुसार ब्याख्या, थपघट, संशोधन वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

२८. खारेजी तथा बचाउ : (१) सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि, २०६३ खारेज गरिएको छ । उक्त कार्यविधि वमाजिम यस अघि भए गरेका संपूर्ण काम कारवाही यसै कार्यविधि वमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

(२) यस कार्यविधिको कुनै प्रावधान प्रचलित कानून एवं स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५, स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ सँग बाझिएमा बाझिएको हद सम्म अमान्य हुनेछ ।

अनुसूची - १

(कार्यविधिको बुँदा (७), (८.२) तथा (१२) संग सम्बन्धित)

उपभोक्ता समिति वा सामुदायिक संस्थाले तयार गर्ने आयोजना वा कार्यक्रम सम्बन्धी विवरणको ढाँचा

१. कार्यक्रम वा आयोजनाको

(क)नामः......................................(ख)स्थल...

(ग)पहिलो किस्ता रकम..........................प्राप्त मिति.........................

(घ)लागत रकमः...................................

(ङ) शुरु हुने वा भएको मिति.................................

(च)सम्पन्न हुने वा भएको मिति.............................

२. उपभोक्ता समिति/गैसस/टोल विकास संस्था/सामुदायिक संस्थाको

(क) नामः ....(ख) अध्यक्षको नाम...........

(ग) सदस्य संख्याः........... महिला संख्या..........पुरुष संख्या..........

३. आम्दानी खर्चको विवरणः

(क) आम्दानी तर्फ

आम्दानीको स्रोत (कहाँबाट नगद वा जिन्सी प्राप्त भयो स्रोत खुलाउने)	रकम तथा परिमाण	कैफियत

(क) खर्च तर्फ

खर्चको विवरण	दर	परिमाण	जम्मा रकम
१. सामग्री (के के सामग्री खरिद भए ?)			

२. ज्याला (के वापत कति ज्याला भुक्तानी भयो ?			
३. श्रमदान (कतिजनाले कुन काममा श्रमदान गरे?) को विवरण			
४. व्यवस्थापन खर्च (ढुवानी तथा अन्य खर्च)			

(ग) मौज्दात

विवरण	रकम तथा परिमाण	कैफियत
१. नगद		
(क) बैंक		
(ख) व्यक्तिको जिम्मा		
२. सामग्री		

(घ) भुक्तानी दिन बाँकी

विवरण	रकम तथा परिमाण	कैफियत

४.योजनाको लक्ष तथा प्रगति विवरण

कामको विवरण	लक्ष	प्रगति	पुष्टयाँइको आधार

५. योजनाले पुर्‍याएको लाभ तथा प्रत्यक्ष रुपमा लाभान्वित जनसंख्या (योजना संचालन भएको स्थानका उपभोक्ताहरू)

६. आयोजना वा कार्यक्रम संचालन गर्दा आयोजक संस्थामा कामको जिम्मेवारी बाँडफाँड (कस कसले केकस्तो कामको जिम्मेवारी लिएका थिए ? खुलाउने :

७. आयोजना वा कार्यक्रम संचालनको क्रममा सम्वन्धित निकायले गरेको अनुगमन पटक :

८. कार्यक्रम संचालनको क्रममा भोगेका समस्याहरू (बुंदागत रुपमा लेख्ने) :

९. कार्यक्रम संचालनको क्रममा भएको राम्रो सिकाइ (बुंदागत रुपमा लेख्ने) :

१०.सम्पन्न योजनालाई दिगो रुपमा संचालन गर्न भविष्यको योजना के छ ? (बुंदागत रुपमा लेख्ने) :

११. समितिको सुझाव अन्य केही भए (बुंदागत रुपमा लेख्ने) :

१२. उपभोक्ता समिति/सामुदायिक संस्थाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको दस्तखत :

…………………	…………………	…………………
नामः	नामः	नाम :
कोषाध्यक्ष	सचिव	अध्यक्ष

विवरण तयार मितिः

अनुसूची - २

(कार्यविधिको बुँदा (५) र (१३.४) संग सम्बन्धित)

सार्वजनिक परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

श्री

जिल्ला विकास समिति........, ... नगरपालिका, ...गा.वि.स

१. योजनाको

क) नामः

ख) स्थलः

ग) लागत अनुमान :

घ) योजना शुरु भएको मितिः

ङ) योजना सम्पन्न मितिः

च) योजनाको अवस्थाः सम्पन्न अधूरो बिग्रिएको

२. उपभोक्ता समिति/गैसस/सामुदायिक संस्थाको

क) नाम :

ख) अध्यक्षको नाम :

ग) सदस्य संख्या : महिला .....पुरुष.....

३. सार्बजनिक परीक्षण भएको क) मितिः ख) स्थानः ग) समयः

४. उपस्थिति : (उपस्थितिको छाँयाप्रति संलग्न गर्नु पर्ने)

नाम	ठेगाना	पद

४. योजनाको लक्ष तथा प्रगति विवरणः

कामको विवरण	लक्ष	प्रगति

६. उपभोक्ता समिति/गैसस/सामुदायिक संस्थाले पेश गरेको आम्दानी खर्चको विवरणः

आम्दानी तर्फ	
विवरण	रकम रु.
सहयोगी संस्थाबाट निकासा	
सामग्री	
ज्नसहभागिता	
श्रमदान	

खर्चको विवरण			
अनुदान तर्फ		श्रमदान तर्फ	
विवरण	रकम रु.	विवरण	रकम रु.
क.निर्माण सामग्री		क.निर्माण सामग्री	
ख.कामदार		ख.कामदार	
ग.ढुवानी		ग.ढुवानी	

घ.मेसिनरी औजार		घ.मेसिनरी औजार	
जम्मा		जम्मा	

७. उपभोक्ता समिति/सामुदायिक संस्थाले पेशगरेको विवरण माथि सार्बजनिक परीक्षणमा उपस्थित व्यक्तिहरूको प्रतिक्रिया तथा सुझावः

क्र.सं.	सुझावकर्ताको नाम थर	सुझावको क्षेत्र, प्रतिक्रिया तथा सुझावको सारसंक्षेप	कैफियत

उपर्युक्त खर्च विवरण उपभोक्ता समितिले पेश गरेको विवरण सँग मेल खान्छ वा खाँदैन । मेल नखाने भएमा कैफियत जनाउने :

८. जानकारीका लागि सो विवरण सवै सरोकारवालाहरूलाई सूचित गर्न सार्वजनिक स्थलको सूचना पाटी टाँस भए / नभएको

………………… ………………… …………………

नामः नामः नाम :

सहजकर्ता / प्राविधिकउपभोक्ता समितिको अध्यक्ष स्थानीय निकायको पदाधिकारी

प्रतिवेदन बुझाएको मितिः

अनुसूची - ३

(कार्यविधिको बुँदा १५.४ संग सम्बन्धित)

सार्बजनिक परीक्षणको लागि निर्माण व्यवसायीले तयार गर्ने विवरणको ढाँचा

१. योजनाको

क)नाम: ख) स्थल:

ग) ठेक्का अंक :   ग)योजना शुरु भएको मितिः

ङ) योजना सम्पन्न मितिः

२. निर्माण व्यवसायीको:

क) फर्मको नाम :   ख) प्रोप्राइटरको नाम :

३. सम्पन्न योजनाको लक्ष तथा प्रगति विवरण :

कामको विवरण (मुख्य मुख्य कार्यहरू खुलाउने	लागत अनुमान	यथार्थ

४. योजनाले पुर्‍याएको लाभ तथा प्रत्यक्ष रुपमा लाभान्वित जनसंख्या (योजना संचालन भएका) स्थानका उपभोक्ताहरू :

५. योजना संचालनको क्रममा सम्वन्धित निकायले गरेको अनुगमन पटक :

६. कार्यक्रम संचालनको क्रममा भोगेका समस्याहरू (बुंदागत रुपमा लेख्ने) :

७. सम्पन्न योजनालाई दिगो रुपमा संचालन गर्न के गर्न आवश्यक छ ? (बुंदागत रुपमा लेख्ने) :

....

ठेकदार वा प्रतिनिधिको दस्तखत:

नाम:

निर्माण व्यवसायको नाम:

विवरण पेश गरेको मितिः

अनुसूची - ४

(कार्यविधिको बुँदा १५.७ संग सम्बन्धित)

निर्माण व्यावसायीवाट संम्पन्न कार्यक्रम वा आयोजनाको सार्बजनिक परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

श्री

जिल्ला विकास समिति........, ... नगरपालिका, ... गा.वि.स

१. योजनाको

क) नाम:

ख) स्थल:

ग) ठेक्का अंक :

घ) योजना शुरु भएको मिति:

ङ) योजना सम्पन्न मिति:

२. निर्माण ब्यवसायीको:

क) फर्मको नाम :

ख) प्रोप्राइटरको नाम :

३. सार्बजनिक परीक्षण भएको

क) मिति:

ख) स्थान:

ग) समय:

४. उपस्थिति :

नाम	ठेगाना	पद

५. योजनाको लक्ष तथा प्रगति विवरणः

कामको विवरण (मुख्य मुख्य कार्यहरू खुलाउने)	लागत अनुमान अनुसार	यथार्थ

६. निर्माण व्यवसायीले पेशगरेको विवरण माथि सार्बजनिक परीक्षणमा उपस्थित ब्यक्तिहरूको प्रतिक्रिया तथा सुझावः

क्र.सं.	सुझावकर्ताको नाम थर	सुझावको क्षेत्र	प्रतिक्रिया तथा सुझावको सारसंक्षेप	कैफियत

७ . सहभागीवाट आएका विचार तथा अवलोकनवाट देखिएका तथ्यहरूको विश्लेषण

…………………	…………………	…………………
नामः	नामः	नाम :
सहजकर्ता / प्राविधिक	निर्माण व्यवसायी	स्थानीय निकायको पदाधिकारी

प्रतिवेदन बुझाएको मितिः

अनुसूची –५

(कार्यविधिको बुँदा १७ संग सम्बन्धित)

आयोजनाको सूचनापाटीको ढाँचा

कार्यक्रम वा आयोजना नाम :

कामको मूख्य विवरण :

निर्माण कार्य शुरु मिति :

निर्माणकार्य सम्पन्न हुने अवधि :

कार्यक्रम वा आयोजनाको लागत / बजेट :

कार्यक्रम वा आयोजना कार्यान्वयन गर्ने संस्था वा उपभोक्ता समितिको नाम :

लागत ब्यहोर्ने मुख्य संस्था/कार्यालय :

उपभोक्ता/समुदायवाट ब्यहोरिने रकम :

अनुसूची –६

(कार्यविधिको बुँदा २५ संग सम्बन्धित)

सार्वजनिक परीक्षण अभिमुखिकरण कार्यक्रममा प्रस्तुत गर्ने विषयवस्तु :

१. परिभाषा :

क) वित्तीय लेखापरीक्षण:

यसले संस्थाको वित्तीय कारोवारको लेखाजोखा तथा पुष्टि गर्दछ । जसमा स्वीकृतिप्राप्त स्वतन्त्र लेखापरीक्षकहरूवाट वित्तीय कारोवारको लेखा र त्यसको जांच गरी वित्तीय कारोवारको अन्तिम प्रतिवेदन दिने कार्य हुन्छ । यस भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण र अन्तिम लेखापरीक्षण समाबेश हुन्छन् ।

ख) सार्वजनिक परीक्षण:

सार्वजनिक निकायहरूले आफनो क्षेत्रभित्र संचालित कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको कार्यान्वयन सुनिश्चित गरी सम्पादन हुने वा सम्पादित कामको परिमाण, लागत, गुणस्तर समेतको लेखाजोखा गर्न स्थानीयउपभोक्ता तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा सार्वजनिक परीक्षण गर्दछ । सार्बजनिक परीक्षणकोप्रक्रियाले संचालित योजनाको उद्देश्य प्राप्तिमा मात्र सहयोग पुर्‍याउने नभई योजनाका सकारात्मक र सुधार गर्नुपर्ने पक्षका प्राप्त अनुभव र दृष्टान्तहरूलाई विश्लेषण गरी निर्णय प्रक्रियाका तहमा पृष्ठपोषण गर्दछ । संचालित कार्यक्रम वा आयोजनाहरू निर्धारित समय र कार्यतालिका अनुरुप कार्यान्वयन भए, भएनन् ? त्यसमा के कति र कसवाट लगानी भएको छ ? के मा कति खर्च भयो ? कामको गुणस्तर कस्तो छ ? खर्च प्रकिया तथा विवरण ठीक छन् वा छैनन्? के कस्ता सुधार कार्य उपयोगी हुन्छ आदि पक्षबारे सरोकारवालसंग गरिने छलफल, अन्तरक्रिया, विश्लेषण र सूचनाको आदानप्रदानले स्थानीय स्तरमा गरिने विकासका कार्यक्रमहरूलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जनमुखी तुल्याउने मात्र होइन स्थानीय उपभोक्ताहरूलाई आफना भावना व्यक्त गर्न सक्षम बनाउँदछ । सार्वजनिक परीक्षण सामाजिक सशक्तिकरण, सामुदायिक सहभागिता तथा नागरिक निगरानीको निम्ति आवश्यक व्यवस्थापकीय औजार पनि हो ।

सार्वजनिक परीक्षण योजना संचालनमा जनसहभागिता बृद्धि गर्न तथा जनताहरूवाट सुझाव तथा प्रतिकिया लिने उद्देश्यले संचालन हुन्छ, त्यसैले सार्वजनिक परीक्षणमा सहभागीहरूवाट व्यक्त भएका विचारहरू भविष्यको नीति निर्माणकोलागि आधार हुन सक्दछ । योजना फरफारक गर्ने काम स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन र नियमावलीमा ब्यवस्था भएका आधारहरू तथा पेश भएका प्रमाणको आधारमा गर्नु पर्नेछ । योजना फरफारकको क्रममा सार्वजनिक परीक्षणका बखत ब्यक्त विचारलाई आधार लिई फरफारक गर्ने नगर्ने भन्नेनिर्णय गर्नु हुँदैन ।

२. सार्वजनिक परीक्षणको क्षेत्र

क) आन्तरिक रुपमा संचालन हुनेः सार्वजनिक परीक्षण कार्य स्थानीय निकायले आन्तरिक रुपमा सम्पादन गर्दछ । यसले संचालित योजनाको गुणस्तरमा सुधार ल्याउँछ तथा कार्यान्वयन गर्ने निकायको आन्तरिक व्यवस्थापनको सुधारकालागि सुझाव लिन तथा प्राप्त सुझावलाई कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यले संचालन गरिन्छ । यो आमउपभोक्ताहरूवाट संचालित योजनाको प्रारम्भिक जाँचपासपनि हो ।

ख) उद्देश्य अनुरुप लगानी भए नभएको जाँच तथा सुधारः सार्वजनिक परीक्षण कार्यमा उपभोक्ता वर्गलाई स्वयम् संलग्न गराई सहभागितामूलक र पारदर्शी ढंगले भए गरेका कार्यहरूको विवेचना गर्ने, लेखाजोखा गर्ने, सबल र दुर्बल पक्षहरूको विश्लेषण गरी आगामी दिनहरूमा गर्नुपर्ने सुधारात्मक कार्यको पहिचान गरिन्छ । यसवाट संलग्न सरोकारवालाहरूले सम्पन्न भैसकेका कार्यक्रमबाट सिकेका नयाँ सिकाइ/पाठ आदान प्रदान गरी थप सुधारात्मक उपायहरूको पहिचान गरिन्छ ।

ग) सरोकारपक्षहरूको सहभागिता र खुल्ला छलफलः सार्वजनिक परीक्षण कार्य मुख्यत उपभोक्ताहरूको चाहना तथा प्रतिकिया बुझ्न संचालन गरिन्छ । सार्वजनिक परीक्षणमा सबै उपभोक्ता तथा योजनाका सरोकारपक्षहरूको प्रतिनिधित्व गराई उपभोक्तालाई लागेका कुराहरू वोल्न स्वतन्त्रता दिइन्छ ।

३. सार्वजनिक परीक्षणको उद्देश्यः

(क) योजनाको आम्दानी खर्च तथा अन्य विवरणहरू आम उपभोक्ताहरू समक्ष राखी उपभोक्ताहरूको प्रतिकिया लिने ।

(ख) कार्यक्रमप्रति जनचासो वृद्धि गरी सम्बन्धित सरोकारवालहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने ।

(ग) निर्णय प्रक्रियामा प्रजातान्त्रिक प्रक्रिया र पारदर्शी व्यवहार अवलम्बन गर्न गराउन सजग गराउने ।

(घ) कार्यक्रममा हुनेसक्ने अनियमितता नियन्त्रण गर्ने र कुनै अनियमितता भएको पाइएमा नियन्त्रण गर्न उपभोक्ताहरूलाई जिम्मेवार बनाउने ।

(ङ) योजनामा आम उपभोक्ताहरूको स्वामित्व भाव स्थापित गर्ने ।

४. सार्वजनिक परीक्षण पद्दतिः (व्यवस्था भएका बिधिको ब्याख्या गर्ने)

५. सार्वजनिक परीक्षणमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूः

–आम उपभोक्ता भेला भए, नभएको

–महिला, दलित र पिछडिएको वर्गको उचित प्रतिनिधित्व भए, नभएको

–कार्यक्रमले समेटने क्षेत्रको समानुपातिक प्रतिनिधित्व भए, नभएको

–कार्यालय/आयोजना वा कार्यक्रम/कार्यक्रमको हालसम्मको कार्यान्वयन स्थिति जानकारी गराइएको,

नगराइएको

—कार्यालय/आयोजना वा कार्यक्रम/कार्यक्रमको भौतिक र वित्तीय प्रगति जानकारी गराइएको, नगराइएको

—विगतका परीक्षणबाट औंल्याइएका सुझावहरूको कार्यान्वयन भए, नभएको

—अनुगमन सूचकहरू तयार गरिएको, नगरिएको

—अनुगमनबाट देखिएका कमजोरीहरूको सुधार गरिएको, नगरिएको

—सहभागीहरूलाई लागेका कुराहरूबोल्न दिइएको, नदिइएको

—सहभागीहरूका विचारलाई जस्ताको तस्तै प्रतिवेदनमा प्रस्तुत गरिए, नगरिएको

६. फारामहरूको प्रयोगः (अनुसूचीमा व्यवस्था भएका फारामहरूको व्याख्या गर्ने)

७. स्थानीय निकायले सार्वजनिक परीक्षण अभिमुखिकरण कार्यक्रममा संलग्न गराउनुपर्ने

सहभागीहरू (अधिकतम ५० जना) :

—स्थानीय निकायका बर्तमान पदाधिकारीहरू

—भूतपूर्व प्रमुख तथा उपप्रमुखहरू

—स्थानीय निकायका शाखा प्रमुखहरू

—विकास योजनाको कार्यान्वयनसंग सम्बन्धित कर्मचारीहरू

—विषयगत कार्यालयका प्रमुखहरू

—उद्योग वाणिज्य संघ, गैसस महासंघ, गाविस महासंघ, जस्ता पेशागत संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरू

—राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू

—महिला, लैङ्गिक समता, दलित, जनजाति, पिछडिएका वर्ग आदिको उत्थानमा कार्यरत संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू

—कार्यरत प्रमुख गैससका प्रतिनिधिहरू

—प्रमुख करदाताहरू

—कार्यरत सामुदायिक संस्थाका प्रतिनिधिहरू

—नागरिक समाजका प्रतिनिधिहरू

अनुसूची - ७
(कार्यविधिको बुँदा १८ सम्बन्धित)

सहजकर्ताले सार्वजनिक परीक्षण गर्न प्रयोग गर्नुपर्ने कार्यक्रमको नमूना

कार्यक्रम	जिम्मेवारी	समयावधि
कार्यक्रम औपचारिक वा अनौपचारिक कसरी गर्ने (तय गर्ने)		
भेलाको उद्देश्यबारे जानकारी गराउने		
योजनाको स्थिति वा प्रगति बारे प्रस्तुतिकरण		
योजनाको स्थितिबारे सहभागीको टिप्पणी		
योजनाको आम्दानी खर्च विवरण प्रस्तुत गर्ने		
आम्दानी खर्च उपर सहभागीको टिप्पणी लिने		
भेलाको सुझाव उल्लेख गर्ने		
रेकर्ड गरिएको सुझाव तथा सहीछाप		

अनुसूची - ८

(कार्यविधिको बुँदा १५.५ संग सम्बन्धित)

सार्वजनिक परीक्षणका लागि सहजकर्ताले प्रयोग गर्नुपर्ने चेकलिष्ट

स्वामित्वः

(क) कार्यक्रम वा आयोजना समुदायले माग गरे अनुसार छ छैन

(ख) लाभान्वित घरधुरी संख्या

(ग) लक्षित वर्ग समावेशी (दलित, जनजाति, महिला, गरीब, पिछडिएको वर्ग) को संख्या

(घ) योजनाबाट हुने उपलब्धिका सूचकहरू प्रष्ट छन् छैनन्

(ङ) लक्ष र उपलब्धि बीचको फरक

(च) योजनाको दिगोपनका लागि समुदायको सहभागिता तथा योगदान

(छ) योजना समयमा सम्पन्न भयो वा भएन भएन भने कारणहरू

(ज) योजना संचालन गर्न गठित उपभोक्ता समितिको गठन प्रक्रियाउपयुक्त भए नभएको ।

(झ) उपभोक्ता समितिमा वास्तविक उपभोक्ताको प्रतिनिधित्व भए नभएको

योजनाको व्यवस्थापन तथा लेखाप्रणाली

(क) जिम्मेवारी तालिका प्रष्ट रुपमा छ छैन तथा योजना संचालन गर्ने निकायले प्रस्तुत गरे अनुसारको योजना सम्पन्न भए नभएको

(ख) खरिद प्रक्रिया ऐन, नियम तथा निर्देशिका बमोजिम भयो भएन । प्रतिस्पर्धात्मक कोटेशन अनुसार भएको भए कारण खुलाउने

(ग) र ५००० भन्दा माथिको खरिदमा मूल्य अभिवृद्धिकरको बिल समावेश भए नभएको । विलहरूमा त्रुटिहरू भए नभएको

(घ) स्टोर व्यवस्थापनमा त्रुटि रहे नरहेको

(ङ) अग्रिम भुक्तानी रकम योजनाको उपभोक्ता समिति वा सञ्चालक समितिले गरेको निर्णय भन्दा फरक छ छैन

(छ) काटिएको चेक,बैंकको विवरण सँग reconcile (भिडाएर रुजु) गरियो गरिएन ।

(ज) खर्च विवरणमा उल्लिखित अनुसारका मानिसले काम गरेको हो, होइन ?

(झ) काम गर्ने मानिसले पूरै ज्याला पाएका छन्, छैनन् ?

(ञ) स्थानीय निकायबाट समय समयमा निरीक्षण भएको छ, छैन ? निरीक्षण पश्चात् प्राप्त सुझावहरू कार्यान्वयन भए, भएनन् ?

पारदर्शिता

(क) योजना स्थलमा योजनाको लगानी बारे प्रष्ट हुने गरी सूचना बोर्ड राखियो राखिएन ।

(ख) योजनाको सञ्चालन खर्चको विवरण प्रष्ट छ छैन ।

(ग) मिजरमेन्ट वुक (नापी किताव) प्रष्ट सित राखिएको छ छैन ।

(घ) आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन हुनु अघि पर्याप्त जानकारी गराउने काम भए नभएको ।

अन्य

(क) सहभागीमध्ये कसैले उपभोक्ता समितिको कुनै सदस्यको विशेष प्रशंसा मात्र गरेको वा विरोध गरेको अवस्थामा कारण पत्ता लगाउने ।

(ख) सूचना प्रवाहमा दलित,महिला,बालबालिका र पिछडिएका वर्गको सहभागिता रह्यो रहेन । कतैबाट अवरोध छ छैन पत्ता लगाउने ।

(ग) प्राविधिकहरूबाट समयमै सुझाव र सल्लाह प्राप्त भयो, भएन ? दिइएका सल्लाह र सुझावहरू उपयुक्त थिए, थिएनन् ?

(घ) योजनालाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न भविष्यको योजना के छ ?

(ङ) योजनासंचालनको क्रममा महत्वपूर्ण सिकाइ के रह्यो ?